

03980200180271
RPW/13816/2019 P
2019-05-17

Warszawa, 16 maja 2019 r.

MINISTER ŚRODOWISKA

DPK-I.050.42.2019.AR

Pan
Stanisław Karczewski
Marszałek Senatu RP

Stanisław Karczewski

W związku z oświadczeniem złożonym przez senatora Waldemara Sługockiego podczas 76. Posiedzenia Senatu RP w dniu 12 kwietnia 2019 r., przesłanym do Ministra Środowiska przy piśmie z dnia 16 kwietnia 2019 r., znak: BPS/043-76-2212/19, dotyczącym zmiany poziomów alarmowych i poziomów informowania dla niektórych substancji w powietrzu oraz monitorowania jakości powietrza w województwie lubuskim, poniżej przedstawiam stosowne informacje.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 799, z późn. zm.), zwana dalej „ustawą Poś”, upoważnia w art. 86 ust. 1 ministra właściwego do spraw środowiska do wydania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia rozporządzenia w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz do określenia m.in. alarmowych poziomów dla niektórych substancji w powietrzu, których nawet krótkotrwałe przekroczenie może powodować zagrożenie dla zdrowia ludzi, i poziomów informowania dla niektórych substancji w powietrzu. Wydane na podstawie tego upoważnienia rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. poz. 1031) określa w załącznikach nr 4 i 5 szczegółowe wymagania odnośnie do poziomów alarmowych i poziomów informowania dla różnych substancji. W przypadku pyłu zawieszzonego PM10 poziomy te wynoszą odpowiednio 300 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Należy podkreślić, że w ustawie Poś wprowadzono obowiązek podejmowania działań zaradczych w wyniku stwierdzenia ryzyka przekroczenia nie tylko poziomu alarmowego i informowania dla trzech substancji, a przede wszystkim obowiązek podjęcia ich już nawet w przypadku ryzyka przekroczenia poziomu dopuszczalnego i docelowego, który dla pyłu PM10 wynosi 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (wartość średniodobowa). Odpowiednie sposoby informowania społeczeństwa wynikają z polskiego prawodawstwa. Ustawa Poś w art. 92 ust. 1-1c obliguje zarząd województwa, w przypadku ryzyka wystąpienia w danej strefie przekroczenia poziomu alarmowego, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu, do opracowania uchwały w sprawie planu działań krótkoterminowych, w której ustala się działania mające na celu: zmniejszenie ryzyka wystąpienia takich przekroczeń oraz ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń. Dalej, art. 92 ust. 1d ustawy Poś nakłada obowiązek na wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego, w przypadku ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu docelowego lub dopuszczalnego substancji w powietrzu w danej strefie, informowania właściwych organów o konieczności podjęcia działań określonych planem działań krótkoterminowych. Natomiast art. 92b ustawy Poś wprowadza obowiązek

informowania o stanie jakości powietrza społeczeństwa oraz podmiotów zainteresowanych, poprzez dane udostępniane na stronie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska <http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current>. Informacje o przekroczeniach poziomów informowania i poziomów alarmowych oraz poziomów dopuszczalnych są publikowane na portalu jakości powietrza GIOŚ, a dane ze stacji są na bieżąco publikowane na stronach poszczególnych wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska. Dodatkowo, art. 93 ustawy Poś wprowadza obowiązek niezwłocznego powiadamiania przez wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego społeczeństwa oraz podmiotów, w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terenie, o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego, dopuszczalnego oraz docelowego oraz o przypadkach jego przekroczenia. Natomiast art. 94 ustawy Poś wprowadza obowiązek powiadomienia przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska zarządu województw o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu oraz wojewódzkiego zespołu zarządzania kryzysowego o wystąpieniu przekroczenia poziomu alarmowego, dopuszczalnego lub docelowego substancji.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w związku z dużymi oczekiwaniami społecznymi, w resorcie środowiska podjęte zostały prace mające na celu określenie nowych, bardziej ambitnych poziomów informowania i alarmowania, co w efekcie pozwoli na szybsze reagowanie i podejmowanie zaradczych działań wynikających z planów działań krótkoterminowych, a więc na ograniczenie ryzyka narażenia obywateli na negatywny wpływ podwyższonych stężeń zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10. W tym celu Minister Środowiska podjął współpracę z Ministrem Zdrowia. Wynikiem tej współpracy jest przygotowanie przez Zespół roboczy ds. wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie przy Ministrze Zdrowia opracowania pn. *„Analiza skutków przyjęcia różnych wartości poziomów informowania i alarmowania dla pyłu zawieszonego PM10 z punktu widzenia oddziaływań zdrowotnych”*. Opracowanie to stanowi podstawę dalszych analiz w celu przygotowania projektu rozporządzenia, które określi ostrzejsze, w stosunku do obecnie obowiązujących, poziomy alarmowe i poziomy informowania niektórych substancji w powietrzu.

Odnosnie do kwestii dotyczącej monitoringu poziomu zanieczyszczenia powietrza w poszczególnych regionach Polski, w tym w szczególności w województwie lubuskim, pragnę poinformować, że monitoring jakości powietrza jest prowadzony na obszarze całego kraju przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Zadanie to jest wykonywane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ), którego program jest opracowywany przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzany przez Ministra Środowiska. Obecnie realizowany jest „Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2016 - 2020”. Ok. 90% pomiarów jakości powietrza wykonywanych w ramach PMŚ oraz roczne i pięcioletnie oceny jakości powietrza w strefach są wykonywane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) i jego regionalne wydziały.

System ten w głównej mierze opiera się na sieciach stacji pomiarowych rozmieszczonych w newralgicznych punktach województwa (głównie miastach). Kryteria lokalizacji stanowisk pomiarowych określają przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu, w szczególności załączniki nr 2 i 3 (Dz.U. poz. 1119). Na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu oceny, zgodnie z art. 88 ust. 2 ustawy Poś, GIOŚ raz na pięć lat wykonuje oceny pod kątem wprowadzenia zmian w systemie corocznych ocen jakości powietrza. Oceny jakości powietrza opierają się na wynikach pomiarów jakości powietrza, jednak w celu uzyskania informacji m.in. o przestrzennym rozkładzie stężeń poszczególnych zanieczyszczeń są uzupełniane o wyniki modelowania matematycznego rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń lub wyniki szacowania opartego na tym modelowaniu. Dane ze stacji pomiarowych gromadzone są w wojewódzkich systemach bazodanowych, następnie przesyłane są do krajowej bazy danych JPOAT2,0 zlokalizowanej w GIOŚ w Warszawie.

Wyniki automatycznych pomiarów zanieczyszczeń powietrza są udostępniane na bieżąco na portalu „Jakość Powietrza” pod adresem <http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/current> oraz w aplikacjach mobilnych GIOŚ „Jakość powietrza w Polsce” dostępnych na systemy operacyjne Windows, Android oraz iOS. Wyniki pomiarów manualnych udostępniane są na portalu „Jakość Powietrza” pod adresem <http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/archives>. Wyniki manualnych pomiarów pyłu PM10 i PM2,5 są udostępniane po około 1-1,5 miesiąca od poboru próby i jest to spowodowane procedurami związanymi z wykonywaniem tego typu pomiarów. Na ww. portalu prezentowane są szczegółowe informacje na temat funkcjonowania monitoringu jakości powietrza realizowanego w ramach PMŚ.

Oceny jakości powietrza są wykonywane w odniesieniu do obszaru strefy. Zgodnie z art. 87 ustawy Poś, obecnie dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Obszar województwa lubuskiego jest podzielony na trzy strefy, z których dwie stanowią miasta o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy, natomiast jedna strefa obejmuje pozostałą część województwa. Na obszarze wszystkich trzech stref dokonuje się oceny jakości powietrza z uwzględnieniem kryteriów określonych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, natomiast jedna strefa (lubuska) podlega również ocenie ze względu na ochronę roślin.

Wypełniając obowiązek wynikający z art. 89 ww. ustawy Poś, GIOŚ w terminie do 30 kwietnia 2019 r. wykonał ocenę jakości powietrza dla województwa lubuskiego za rok 2018 i na jej podstawie dokonał klasyfikacji stref zarówno pod kątem ochrony zdrowia ludzi, jak i ochrony roślin, a następnie informacje te zawarł w raporcie pt. „*Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim. Raport wojewódzki za rok 2018*” dostępnym na portalu „Jakość Powietrza” pod adresem <http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/publications/card/14059>. Ocena pod kątem ochrony zdrowia została wykonana odrębnie dla 12 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, ozonu, benzenu, pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5 oraz zanieczyszczeń oznaczanych w pyłe PM10: benzo(a)pirenu, arsenu, kadmu, niklu i ołowiu. Ocena pod kątem ochrony roślin została wykonana odrębnie dla 3 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki, tlenków azotu i ozonu.

Roczną ocenę jakości powietrza w województwie lubuskim wykonano przede wszystkim na podstawie wyników pomiarów stężeń zanieczyszczeń powietrza przeprowadzonych w 2018 r. na terenie województwa w ramach PMŚ. W ocenie wykorzystano wyniki pomiarów z 7 stałych stacji monitoringu powietrza, w tym: 5 stacji wykonujących pomiary metodami automatycznymi i manualnymi, 1 wykonującej jedynie pomiary automatyczne i 1 wykonującej jedynie pomiary metodami laboratoryjnymi manualnymi. Sześć stacji jest ukierunkowanych na ocenę stężeń zanieczyszczeń na obszarach tła miejskiego i służy głównie do oceny jakości powietrza pod kątem ochrony zdrowia ludzi. Jedna stacja służy do badania zanieczyszczeń tła pozamiejskiego i funkcjonuje zarówno ze względu na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia jak i ochrony roślin. Jest to stacja o dużej reprezentatywności przestrzennej, zlokalizowana w Smolarach Bytnickich i wyposażona w automatyczne analizatory stężenia dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz ozonu. W ocenie wykorzystano wyniki pomiarów z łącznie 64 stanowisk pomiarowych. Na potrzeby oceny rocznej wykonanej dla roku 2018 dla województwa lubuskiego wykorzystano wprost, w przypadku części zanieczyszczeń, wyniki modelowania dostarczone przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy (IOŚ-PIB). Z kolei przy wybranych zanieczyszczeniach (głównie pyłowych) stanowiły one podstawę obiektywnego szacowania stężeń i zasięgów obszarów przekroczeń.

Przeprowadzone analizy wykazały, podobnie jak w latach poprzednich, że głównym problemem w zakresie zanieczyszczenia powietrza w województwie lubuskim są obserwowane wysokie stężenia

pyłu zawieszonego PM10 oraz zawartego w nim benzo(a)pirenu, przekraczające na części obszaru województwa poziomy dopuszczalne i docelowe. Przypadki przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu wystąpiły na obszarach wszystkich stref w województwie, natomiast obszary z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 dla czasu uśredniania 24 godziny wystąpiły jedynie na obszarze strefy lubuskiej. Poziom dopuszczalny dla pyłu PM10 w odniesieniu do średniej rocznej nie został przekroczony, dotrzymany został również poziom dopuszczalny dla pyłu PM2,5.

W porównaniu z oceną jakości powietrza wykonaną dla roku 2017 nastąpiła zmiana liczby stref, dla których wskazano wystąpienie przekroczenia dla wybranych zanieczyszczeń, a także zasięgu obszarów tych przekroczeń. W przypadku pyłu PM10 poprzednio przekroczenia wystąpiły w dwóch strefach: w strefie miasto Gorzów Wlkp. oraz w strefie lubuskiej, natomiast wg ostatniej oceny przekroczenie wystąpiło tylko w strefie lubuskiej. Przekroczenie poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu, podobnie jak w ocenie poprzedniej, wystąpiło we wszystkich trzech strefach, natomiast w roku 2018 nie zaobserwowano na obszarze województwa lubuskiego wystąpienia przekroczenia poziomu docelowego określonego dla stężenia arsenu zawartego w pyłe PM10, co miało miejsce w strefie lubuskiej w roku 2017.

Powyższa ocena i wynikająca z niej klasyfikacja stref potwierdza konieczność kontynuacji działań naprawczych, zawartych w już opracowanych programach ochrony powietrza oraz aktualizacji tych programów. Jako główną przyczynę występowania podwyższonych i wysokich stężeń zanieczyszczeń (zwłaszcza pyłu PM10 i zawartego w nim benzo(a)pirenu) wskazuje się tzw. niską emisję, pochodzącą z sektora komunalno-bytowego i związanego z indywidualnym ogrzewaniem budynków z wykorzystaniem paliw kopalnych, głównie węgla. Dotyczy to gospodarstw domowych, a także niewielkich zakładów produkcyjnych i usługowych. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na podniesienie poziomu koncentracji substancji zanieczyszczających w powietrzu jest komunikacja samochodowa. Istotne znaczenie, w określonych przypadkach, mogą mieć również napływy zanieczyszczonego powietrza z obszaru innych stref, w tym spoza granic kraju. Wymienione powyżej czynniki mogą prowadzić do występowania przekroczeń poziomów normatywnych, a także, zwłaszcza w sytuacjach wyjątkowo niekorzystnych warunków meteorologicznych, do powstawania epizodów wysokich i bardzo wysokich stężeń zanieczyszczeń, potocznie zwanych epizodami smogowymi. W przypadku zanieczyszczeń pyłowych mają one miejsce przede wszystkim w okresie jesienno-zimowym.

Ponadto informuję, że sieć monitoringu jakości powietrza podlega sukcesywnemu rozwojowi. W grudniu 2018 r. system oceny jakości powietrza wzmocniono o kolejną, ósmą stację monitoringu jakości powietrza, dostarczoną w ramach zakupów centralnych GIOŚ ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020. Jest to mobilna stacja umożliwiająca pomiary stężeń zanieczyszczeń oraz ich ocenę poprzez roczne kampanie pomiarowe. W 2019 r. stacja semimobilna realizuje roczny cykl badań tła miejskiego w Nowej Soli, na terenie Szkoły Podstawowej nr 6, przy ul. Tadeusza Kościuszki 26. Stacja umożliwia wysokiej jakości automatyczne i manualne pomiary zanieczyszczeń takich jak: tlenki azotu, BTX (w tym benzen), pył zawieszony PM2,5 i PM10 oraz zawarte w nim benzo(a)piren, arsen, kadm, nikiel i ołów. Ponadto, w 2018 r. uruchomiono nowe stanowiska pomiarowe przy funkcjonujących już stacjach pomiarowych. Są to:

- automatyczne stanowisko pomiaru stężeń godzinowych pyłu zawieszonego PM2,5 i benzenu - stacja w Żarach;
- automatyczne stanowisko pomiaru stężeń godzinowych pyłu zawieszonego PM2,5 - stacja we Wschowie.

Jednocześnie, od początku 2019 r. na ww. portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ na bieżąco prezentuje krótkoterminowe prognozy jakości powietrza dla: pyłu PM10, dwutlenku azotu, ozonu (w sezonie letnim) i dwutlenku siarki (w sezonie zimowym). Prognozy te obejmują obszar całego kraju i są wykonywane przez IOŚ-PIB, na podstawie art. 88 ust. 7 ustawy Poś.

Prognozy zanieczyszczeń powietrza są prezentowane na 3 kolejne dni; prognoza krajowa jest dostępna pod adresem: <http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/airPollution>, a prognoza dla województwa lubuskiego pod adresem: <http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/airPollution?woj=lubuskie>.

Ponadto, w 2018 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze przygotował, opublikował oraz zamieścił na stronie internetowej WIOŚ raport „*Stan środowiska w województwie lubuskim w latach 2016-2017*” (<http://www.zgora.pios.gov.pl/stan-srodowiska-w-województwie-lubuskim-w-latach-2016-2017/>). Pozycja ta ma na celu przedstawienie najbardziej istotnych informacji o stanie środowiska w ww. regionie, w tym również w szerokim zakresie temat jakości powietrza. Raport kompleksowo ocenia stan środowiska skupiając się na opisie i ocenie jakości powietrza, wód jezior i rzek, hałasu, czy badaniach pól elektromagnetycznych. Podstawą do tej prezentacji są dane uzyskane ze stałych, systematycznych badań realizowanych przez pracowników Laboratorium i Monitoringu Środowiska. Raport zawiera najnowsze informacje pokazujące analizy i trendy zmian zachodzących w środowisku, które stanowią źródło rzetelnej informacji dla wszystkich zainteresowanych jego ochroną. Wiedza w nim zawarta powinna zostać wykorzystana przez władze samorządowe województwa, zarówno w procesie kształtowania polityki ekologicznej, jak i realizacji zadań związanych z reglamentacją zasobów środowiskowych dla celów gospodarczych. Raport został przekazany nieodpłatnie organom administracji rządowej i samorządowej oraz do sieci bibliotek publicznych, szkolnych i uczelnianych, instytucjom naukowym i innym zainteresowanym osobom.

Łączę wyrezy siostrku,
z up. Ministra
Sekretarz Stanu
Michał Kurtyka
Michał Kurtyka

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych
w KPRM